

FAMILIA UMANĂ - OGLINDA SOCIETĂȚII*

PR. DRD. IOAN - GEORGE KRAUCIUC**

Abstract: The family is the basic element of society; the endurance of the human species over the centuries depends on its health and durability. Therefore, the family, in the Holy Scriptures, is presented as willed and instituted by God even in paradise, that is, from the first years of human existence. Its purpose was the glorification of God and the perpetuation of the human race. In order for man and woman to become one body, a mystery is really needed, the Holy Sacrament of the Wedding, performed invisibly by the Savior Jesus Christ Himself in the Church. At the foundation of this connection lies precisely the greatest of virtues, namely, love. This love reflects intratime or divine love so that the family becomes an icon of the love of the Holy Trinity. The family represents, therefore, the spiritual framework blessed by God, in which the Christian is called, together with the loved one, to transfigure love, in full communion with the other, in order to be able to climb, pushed by the boundless force of love, the ladder that leads to Heaven.

Keywords: family, marriage, agape, Trinity

INTRODUCERE

Potrivit învățăturii de credință ortodoxă, familia este așezământul divin, creat de Însuși Dumnezeu în rai pentru perpetuarea neamului omenesc, pentru ajutorul reciproc și pentru cultivarea și dezvoltarea darurilor cu care fiecare soț este înzestrat, în atmosfera de comuniune și de dragoste, luminați și călăuziți de harul Duhului Sfânt, care binecuvântează și sfințește legătura dintre bărbat și femeie.

Mărturisirea Ortodoxă (I, 18) spune despre om:

„În urmă a creat Dumnezeu pe om, care este alcătuit din suflet nematerial și rațional și din trup material, ca din această alcătuire a omului, pe de o parte să se cunoască adevărul că Dumnezeu este Creator al lumii spirituale, iar, pe de altă parte, că El a zidit și lumea cea materială. Din această cauză, omul se numește și lume mică, deoarece el poartă în sine chipul a toată lumea cea mare”¹.

„Chemarea omului, în raport cu lumea, este de a-și învinge voința de a stăpâni, de a poseda lumea, sau ceva din lume, pentru ca fiecare lucru din lumea văzută, ca și fiecare persoană umană, să devină o fereastră spre viață spre Dumnezeu”¹. Iar acest

* Studiul a fost realizat sub coordonarea Pr. Prof. univ. dr. Nicu Dumitrașcu, care și-a dat avizul pentru publicare.

** Doctorand, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea Oradea, email: ioan_krauciuc@yahoo.com.

¹ Cf. N. CHIȚESCU, Isidor TODORAN, I. PETREUȚĂ, *Teologia Dogmatică și Simbolică, Manual pentru Institutele teologice, vol. I*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1958, p. 504.

lucru se poate realiza în familie și prin familie: „În familie omul devine capabil de dăruire și jertfelnicie, scăpând de tirania egoismului și putându-și făuri mai ușor calea spre desăvârșire”².

TRINITATEA DIVINĂ - PRINCIPIU ABSOLUT AL IUBIRII

După învățătura Sfintei noastre Biserici, familia este un așezământ dumnezeiesc și temelie vieții de obște. Ea se întemeiază prin căsătorie, adică prin legătura dintre bărbat și femeie, binecuvântată de Dumnezeu în fața sfântului altar. Această legătură răsare din imboldul firesc sădit de Dumnezeu în om: „De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va alipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup” (Ef 5, 31)”³.

„Conform cunoștințelor generale pe care le deținem, dar și conform celor consemnate în mod special în Vechiul Testament (Facere 2, 21-23) bărbatul, în mersul său spre întregire, spre deplinătate, ajunge într-un anumit punct, în care simte cu tărie că îi lipsește ceva. (...) Îi lipsește tovarășa de viață. Femeia, de cealaltă parte, simte că lipsește de undeva”⁴.

Pentru a putea deveni bărbatul și femeia un singur trup, este nevoie într-adevăr de o taină, Sfânta Taină a Nunții, săvârșită în chip nevăzut de Însuși Mântuitorul Iisus Hristos, în cadrul Bisericii. La temelie acestei legături stă tocmai cea mai mare dintre virtuți, și anume, iubirea. „Doar iubirea dă un sens spiritual căsătoriei și o justifică înălțând-o la viziunea chipului iubit în Dumnezeu, la nivelul unicei icoane”⁵. Această iubire reflectă iubirea intratreimică sau divină astfel încât familia devine o icoană a iubirii Sfintei Treimi.

Învățătura despre Sfânta Treime, proprie numai creștinismului, este dogma care ne îngăduie să înțelegem pe deplin posibilitatea iubirii care este în Dumnezeu și necesitatea existenței acesteia în lume. Numai în dumnezeirea cea una, Persoanele Sfintei Treimi trăiesc marea iubire atotdăruitoare a Uneia către Cealaltă, iubirea adevărată, autentică. Sfânta Scriptură amintește că: „Tatăl iubește pe Fiul și toate le-a dat în mâna Lui” (In 5, 35). Fiul se supune din dragoste voinței Tatălui și mărturisește: „Nu caut voia Mea, ci voia Tatălui Celui ce M-a trimis” (In 5, 30).

Sfântul Duh, care asistă Biserica întemeiată de Fiul, după voia Tatălui, care-L asistă pe Fiul nu caută nimic pentru Sine ci ajută cu iubire lucrarea Fiului (In 14, 26). Aici iubirea în toată plinătatea ei este într-adevăr lege a vieții și calitate ființială a dumne-

² Vasile SORESCU, *Religia Ortodoxă. Călăuză pentru credincioși*, Ed. Saeculum I.O. / Ed. Vestala, București, 1997, p. 57.

³ Vasile BORCA, *Omul – Încununarea operei de creație*, Editura Universității de Nord, Baia Mare, 2007, p. 170.

⁴ *** , *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2000, p. 400.

⁵ Arhim. Simeon KRAIOPOULOS, *Adolescență, feciorie, căsătorie*, traducere Garoafa Coman, Editura Bizantină, București, 2010, p. 175.

zeirii. Această iubire atotcuprinzătoare a creat lumea văzută ca ea să constituie obiectul unei dăruiri noi⁶.

„Iubirea există între două persoane libere. Însă persoanele umane sunt efemere, trec, relațiile lor se schimbă, așa cum se schimbă și deciziile lor. Dacă primul principiu al adevărului integral se bazează doar pe relațiile umane, adevărul nu va fi niciodată absolut, ci relativ, schimbător. Dacă adevărul trebuie să fie absolut – și aceasta este tocmai ceea ce noi căutăm – trebuie să urcăm către relația de iubire eternă dintre Persoanele Divine, adică la Preasfânta Treime”⁷.

Iar această relație de iubire este oglindită în familie.

CĂSĂTORIA – IMAGINE A PLENITUDINII TRINITĂȚII ÎN UNITATE

Cea dintâi familie s-a întemeiat în rai, având ca preot și martor pe însuși Dumnezeu. „Și a făcut Dumnezeu pe om, după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie. Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul” (Fc 1, 27-28)”⁸.

Așadar, prin protopărinții noștri Adam și Eva, familia a primit o binecuvântare și o poruncă, o binecuvântare dumnezeiască urmată de porunca de a da naștere de prunci. „Cuvintele: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul» le spusese și vietăților necuvântătoare și târătoarelor; dar cuvintele: «Stăpâniți pământul» și «Stăpâniți peștii mării...» le-a spus numai bărbatului și femeii. Uită-te la iubirea de oameni a Stăpânului! Înainte de a face pe femeie, o face părtașă cu bărbatul la stăpânirea lumii și o învrednicește și pe ea de binecuvântare”⁹.

Natura umană este așadar duală: bărbat și femeie, iar despre faptul că femeia este făcută din coasta lui Adam, de undeva din dreptul inimii, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că arată locul pe care Dumnezeu l-a hărăzit femeii, adică nici în picioarele bărbatului, dar nici în capul lui, ci în inima sa.

„S-a mai spus că omul este creat pentru viața în societate (de obște), adică pentru a trăi împreună cu semenii săi: «Și a zis Domnul Dumnezeu: nu este bine să fie omul singur; să-I facem ajutor potrivit pentru el» (Fac. 2, 18). Cea dintâi formă a vieții de obște este tocmai familia. Pe familie se întemeiază apoi toate celelalte forme de viață obștească. Dar familia nu este numai sâmburele din care crește obștea (societatea) omenească, ci ea este și cel dintâi așezământ de creștere morală a omului, neapărat necesar pentru bunăstarea societății. Familia este răsadnița de virtuți și izvor de întărire morală. În sânul ei își primește copilul primele îndrumări de viață, care îi rămân întipărite în suflet pen-

⁶ Paul EVDOKIMOV, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, traducere Gabriela Moldoveanu, Verificarea și îmbunătățirea traducerii Vasile Răducă, Editura Christiana, București, 1994, p. 55.

⁷ Justinian CÂRSTOIU, „Iubirea lui Dumnezeu față de oameni în scrierile Sfântului Ioan Evanghelistul”, în: *Studii Teologice*, seria a II-a, L (1998), nr. 1-2, p. 287.

⁸ Tomas SPIDLIK, *Noi în Sfânta Treime*, trad. de Cristian Micaci, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2003, pp. 107-108.

⁹ *** , *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, p. 400.

tru totdeauna. Căci, dacă temelia bunei creșteri a copilului este dragostea și înțelegerea firii sale, lucrul acesta se face mai întâi și cel mai bine în familie. Numai părinții au dragoste față de copiii lor în măsura cea mai mare și numai ei au prilej potrivit și îndelungat să înțeleagă deplin firea fiecărui copil al lor”¹⁰.

Iisus Hristos încredințează schimbarea în lume și mântuirea lumii, la care ne referim, mădulelor Trupului Său tainic, ceea ce înseamnă că o încredințează și perechii umane. Căci perechea, desemnând iubirea, este creatoare de istorie. Taina iubirii dintre cei doi soți se descoperă a fi însăși taina ce va să fie.

Mântuitorul Hristos a restaurat legătura căsătoriei, înălțând-o din ordinea naturii în ordinea harului. El a petrecut cea mai mare parte din viața Sa pământească în familie, iar prezența Sa la nunta din Cana Galileii, unde a săvârșit prima minune (In 2, 1-11), are o profundă semnificație teologică, clar evidențiată în slujba ortodoxă a Tainei Cununii: „Care pentru negrăitul Tău dar și multa bunătate, ai venit în Cana Galileii și nunta care era acolo ai binecuvântat-o, ca să arăți că din voia Ta se face însoțirea cea după lege și nașterea de prunci dintr-însa”¹¹, întărind astfel la Cana Galileii ceea ce a fost instituit în rai.

„Nunta este ușa împăratească a căsătoriei, dacă prin căsătorie înțelegem, așa cum ne încredințează tradiția, sanctuarul unei existențe fericite în doi. Căci căsătoria face parte din categoria lucrurilor divine, iubirea dintre soți fiind un însemnat mijloc de întâlnire cu Dumnezeu”¹².

În Epistola către Efeseni 5, 22-33, pericopă care se citește ca „Apostol”, la slujba ortodoxă a Tainei Cununii, Sfântul Apostol Pavel afirmă explicit caracterul de taină a căsătoriei creștine. El compară căsătoria creștină cu relația Hristos – Biserică. Între aceste două realități există un raport de asemănare ca de la imagine la model, ca de la semn la realitatea semnificată. Soții sunt cuprinși în sfera de acțiune a harului lui Hristos ca mădule ale Trupului tainic. Astfel, căsătoria care era de la creație o figură profetică a unirii dintre Hristos și Biserică, devine în creștinism o reflectare a acestei uniri negrăite și tainice¹³.

IUBIRE CA PUTERE FORMATIVĂ

Vocația originală a omului este, așadar, una comunitară; omul nu a fost creat pentru a trăi singur, ci pentru a fi în comuniune cu lumea, cu semenii și cu Dumnezeu. De aceea, în cei doi sunt cuprinse și se dezvoltă în mod armonios calitățile unuia și ale celuilalt. De fapt, legătura dragostei tocmai aceasta urmărește: să ne facă să împăr-

¹⁰ SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Facere, vol. I*, traducere din limba greacă veche și note de Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2003, p. 106.

¹¹ *** , *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, p. 401.

¹² *** , *Aghiasmatar*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2002, p. 90.

¹³ Ilie MOLDOVAN, „În Hristos și în Biserică”, *Iubirea – taina căsătoriei, Teologia iubirii I*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 1996, p. 10.

tășim celui de lângă noi darurile pe care noi le-am primit de la Dumnezeu¹⁴, pentru ca și noi, la rândul nostru, să ne împărtășim de darurile lui, din prea plinul de iubire al sufletului său. Părintele Stăniloae avea să spună, cu privire la acest raport dintre *a iubi* și *a dărui cu iubire*, următoarele:

„Cei doi se iubesc pentru că se completează, pentru că nu-și sunt uniformi. Iubirea îmbogățește pe fiecare, pentru că primește și dăruiește la nesfârșit, pe când ura sărăcește, pentru că nu dă și nu primește nimic. Bărbatul găsește în femeie o taină indefinită. Ea își cunoaște niște insuficiențe, care se cer după o întregire prin bărbat, de aceea ea îl iubeste pe bărbat; și bărbatul, la fel. Căsătoria e în același timp dragoste și ajutor, bucurie de celălalt și răbdare a lui. Pentru toate acestea se dă celor doi ce se căsătoresc harul dumnezeiesc. Iubirea unește uimirea în fața tainei celuiilalt și răbdarea neputințelor lui și ajutorarea lui în ele. În iubire, amândoi devin tari. Și dacă bărbatul nu completează, de fapt, femeia și nu e completat de ea, nu se realizează ca bărbat, precum nici femeia ca femeie. În felul acesta, în femeia lui, bărbatul are toată cealaltă jumătate a speciei, și viceversa, încât nici unul nu are nevoie de alt bărbat sau de altă femeie”¹⁵.

Așadar, legătura dintre soț și soție se bazează pe nevoia de intercomuniune personală, de dialog, de complementaritate între subiecte. Din această perspectivă, diferențele dintre cei doi nu se opun, ci, dimpotrivă, fac legătura lor mai bogată și sporesc iubirea¹⁶.

Familia reprezintă, așadar, cadrul spiritual binecuvântat de Dumnezeu, în care creștinul este chemat ca, alături de persoana iubită, să transfigureze iubirea într-o comuniune deplină cu celălalt, pentru a putea urca, împinși de forța nemărginită a dragostei, pe scara care duce la Rai. Familia reprezintă unicul cadru de împlinire a vocației comunitare a omului și a scopului real al relației sale trupesti. Referitor la aceasta, plăcerea nu trebuie să fie mobilul sau scopul principal al unirii bărbatului cu femeia, ci rod al ei, subordonat celorlalte esențiale: iubirea și procreația.

CONCLUZII

Familia există de când există și omul. Creând de la început pe bărbat și pe femeie, Dumnezeu a creat de fapt familia. Familia este astfel una dintre coordonatele esențiale ale umanității. Ea are un rol fundamental atât pentru individ cât și pentru societate. În familie își îndeplinește persoana în mod plenar vocația pentru comuniune, caracteristică omului și care ține de chipul lui Dumnezeu în om, fiind reflectarea pe plan uman a comuniunii intratrinitare. Esența dumnezeirii nu este o substanță, ci un mod de existență, este o iubire atotcuprinzătoare, desăvârșită și liberă, care izvorăște

¹⁴ Vasile MIHOC, „Căsătoria și familia în lumina Sfintei Scripturi. Nașterea de prunci, scop principal al căsătoriei”, în: *Mitropolia Ardealului* 9-10 (1985), p. 588.

¹⁵ Constantin MIHOC, *Taina căsătoriei și familia creștină*, Ed. Teofania, Sibiu, 2002, p. 226.

¹⁶ Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, ediția a doua, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1997, p.122.

din Tatăl și Îl îmbrățișează pe Fiul întru Duhul Sfânt. „Iubirea este însăși izvorul vieții, căci izvorăște din Dumnezeu și se reîntoarce în Dumnezeu”¹⁷.

O astfel de existență se reflectă și în biserică, în iubirea sfinților față de lume și în orice iubire umană curată. În iubire rămâi conștient, nu te dizolvi, poți trăi viața celuilalt, poți uita de tine, dar nu poți să dispari. Tu trăiești în celălalt și în toți cei pe care-i iubești. Dar nu mai trăiești individual, ci jertfelnic, în comuniune. Același lucru se întâmplă și în familie, unde nu-ți mai aparții ție ci jumătății tale, nu mai trăiești doar pentru tine ci pentru familie, iar dacă este nevoie te jertfești pentru familie, pentru copii, așa cum S-a jertfit Mântuitorul Iisus Hristos pe cruce. „În cele două trupuri ce se strâng în dorință, sunt două suflete ce se regăsesc în iubire. Cele două trupuri se schimbă într-un singur trup, cele două suflete într-un singur suflet”¹⁸, familia devenind astfel o icoană a iubirii Sfintei Treimi.

¹⁷ Ilie MOLDOVAN, *Iubirea taina căsătoriei*, vol. I, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, p. 74.

¹⁸ Justinian CHIRA, Episcopul Maramureșului și Sătmărilor, *Lumină din Lumina Nașterii și Învierii Domnului*, Baia Mare, 2006, p. 16.